

NATURSKOGARNA SOM HOTAS AV STATEN

En rapport om hur statliga Sveaskog avregistrerar nyckelbiotoper

GREENPEACE

**SKYDDA
SKOGEN**

Förord

Vi, det svenska folket, äger skogarna i det statliga skogsbolaget Sveaskog. Det är vår skog. Vår skog fyller många funktioner och har många värden varav de ekonomiska är en del. Men skogarna är också hem för ett myller av arter, här kan vi plocka bär och svamp och vandra. Skogen används också för renskötsel och ekoturism.

Flera opinionsundersökningar visar att de flesta svenskar tycker att biologisk mångfald och naturvård är långt mycket viktigare än skogsproduktion. Detta måste synas i förvaltningen av svenskarnas skog, vilket är ett uppdrag som ligger på Sveaskog.

Vi är ett flertal organisationer som är djupt bekymrade över att det statliga skogsbolaget Sveaskog avverkar och planerar att avverka skogar med höga naturvärden.

Sverige har i internationella överenskommelser förbundit sig att skydda den lilla naturskog vi har kvar. Men Sveaskog har ett vinstkrav på sig från staten som innebär att de ofta prioriterar att avverka framför att bevara, även i skogar med höga naturvärden. Då kan flera tusen år gamla ekosystem gå förlorade.

Förra sommaren inventerade bland andra organisationen Skydda Skogen ett stickprov av Sveaskogs skogar. Resultaten har vi samlat här. De visar att Sveaskog har avregistrerat nyckelbiotoper fast de har höga naturvärden. Denna sammanställning redovisar några exempel. Det

är oroande eftersom dessa inte är unika exempel. Tvärtom, vi tror att detta är en stark indikation på att Sveaskog genom nuvarande arbetssätt hindrar möjligheten för Sverige att nå miljömålen för skogen.

En nyckelbiotop är ett skogsområde som har en nyckelroll för vår framtid - det är en skog som kan upprätthålla en mångfald av liv. En mångfald av liv är förutsättningen för allt liv. Den biologiska mångfalden har dessutom en stor betydelse för ekosystemens förmåga att motverka och anpassa sig till klimatförändringar.

Som det ser ut idag så skyddar Sveaskog en förbestämd del av sin mark, och om en ny värdefull skog upptäcks prioriteras ofta en redan känd skog ned. Trots att nyckelbiotoper enligt Sveaskogs policy inte kunna prioriteras, visar våra inventeringsresultat att de ändå gör det. Den typen av kortsiktig förvaltning kan aldrig ge det svenska folket den livskraftiga riktiga skog de vill ha: en skog som värnar den biologiska mångfalden, ger oss rekreationsmöjligheter, möjliggör rennäring och både skyddar oss från och hjälper oss hantera vår tids ödesfråga: klimatförändringarna.

Vi kräver att regering och riksdag agerar för att ta bort Sveaskogs vinstkrav så att de verkligen kan ta hänsyn till naturen och klimatet - se miljörelsens gemensamma upprop Vår Skog. Vi kräver också att Sveaskog slutar att avregistrera nyckelbiotoper.

Lina Burnelius
Projektledare Skog- och Bioekonomiska frågor, Greenpeace

Elin Götmark
Talesperson för Skydda skogen

GREENPEACE

**SKYDDA
SKOGEN**

Inledning

Vi granskar Sveaskogs avregistrering av skogsområden som de tidigare klassat som nyckelbiotoper, och undersöker vilka naturvärden dessa skogar har. Slutsatsen är att skogarna ofta huser höga naturvärden, och att Sveaskog inte vill, eller kan, respektera detta.

Enligt Skogsstyrelsen är en nyckelbiotop "ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö idag har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Där finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter." Ända sedan begreppet började användas på 1990-talet har de stora skogsbolagen själva fått ta ansvar för nyckelbiotopsinventering och registrering på sin egen mark. De uppdaterar själva sina kartlager med nyckelbiotoper som de skickar till Skogsstyrelsen och som också hamnar på Skogens Pärlor (Skogsstyrelsens digitala kartlager där värdefulla skogsmiljöer och kulturlämningar redovisas).

Många av de "avverkningsmogna" skogar som skogsbolagen vill avverka är också skogar med höga naturvärden som behöver skyddas, om Sverige ska kunna uppnå sina egna miljömål och sina åtaganden i internationella konventioner. Hur fungerar då bolagens hantering av nyckelbiotoper? Många tidigare inventeringar har visat att bolagen inte är kapabla (eller villiga) att registrera skogar som nyckelbiotoper trots att de uppenbart håller nyckelbiotopklass. Några nyliga exempel är Sveaskogs major CAR 2017 och Holmens major CAR 2017, där bolagen fick en allvarlig FSC-anmärkning för att de avverkningsanmälde skogar med nyckelbiotopklass. Men hur fungerar skogsbolagens hantering av befintliga registrerade nyckelbiotoper?

Som bakgrund behöver vi gå igenom Sveaskogs naturvårdspolicy och de internationella åtaganden Sverige har att skydda natur. Sverige har beslutat att avsätta 20% av arealen av varje landekosystem till naturvård enligt Aichimålen¹ ² (som kräver minst 17%). Detta stämmer väl med miljörelsens och naturvårdsforskarens krav på minst 20% långsiktigt skyddad produktiv skogsmark³ ⁴. Enligt Aichimålen ska detta bestå av representativa och väl sammanhängande områden med särskild betydelse för biologisk mångfald. Anledningen till det sista är att arter ska kunna sprida sig och inte vara fast på små plättar skog där de riskerar att dö ut. I en nylig analys⁵ av forskaren Per Angelstam på uppdrag av Länsstyrelsen konstaterar han att många områden är för små och ligger för långt isär, vilket gör det egentliga skyddsbehovet ännu större.

Enligt Sveaskog avsätter de 20% av sin mark (600 000 ha) till naturvård⁶, vilket kan tyckas stämma väl överens med Aichimålen. Men siffran innebär inte att 20% av Sveaskogs mark är avsatt som avgränsade och långsiktigt skyddade områden.

1 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2014/03/prop-201314141/>

2 <http://www.biodiv.be/convention/strategic-plan-2011-2020/aichi-biodiversity-targets>

3 Hanski, I. (2011). *Habitat Loss, the Dynamics of Biodiversity and a Perspective on Conservation*. *Ambio*. 2011 May; 40(3): 248–255; <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3357798/>

4 Skydda Skogen (2010). *Scientists call for action: Protect Sweden's Old-Growth Forests*; <http://www.skyddaskogen.se/en/211-english-category/actual/2684-scientists-call-for-action-protect-swedens-old-growth-forests>

5 <https://www.lansstyrelsen.se/orebro/tjanster/publikationer/2018/fran-skydd-av-skog-till-gron-infrastruktur.html>

6 Sveaskog (besökt 2019-02-20). <https://www.sveaskog.se/skog-och-virke/miljo--och-naturvard/20-procents-naturvardsareal/>

Generell hänsyn på hyggen utgör på sikt 7,3 procentenheter av Sveaskogs 20% naturvårdsmark. I hänsynen tilldelas enskilda lämnade träd en viss schablonartad areal som bolaget har hittat på. Det finns flera problem med att räkna in generell hänsyn i arealen skyddad skog:

1. Naturvårdsforskarnas modeller för skyddsareal förutsätter att det finns en bra generell hänsyn i resten av skogslandskapet, så hänsynen bör inte blandas in i de sammanhängande skyddade områdena. Aichimålen stöder också detta, då hållbart brukande har sitt eget mål (nr 7) som inte bör blandas in med målet för skyddad natur (nr 11). Enligt mål 7 ska alla brukade områden brukas på ett miljömässigt hållbart sätt.
2. Hyggeshänsynen är inte beständig – dels kan den blåsa ner, och dels finns ingen garanti för att den inte avverkas efter ett tag. Exempelvis säger Herman Sundkvist i sin tidigare roll som chef på Sveaskog att tanken på att en lämnad kantzon måste lämnas kvar under en omloppstid är "svindlande".⁷
3. I en produktionsskog går det oftast inte att lämna en hänsyn som består av gamla träd och andra typer av naturvärdesträd. Det går bara när en naturskog avverkas, där sådana träd fanns till att börja med. Därför får den lämnade hänsynen mindre värde för naturvärden på hyggen efter produktionsskogar. Det är också troligt att frodvuxna granar och tallar från produktionsskog inte är lika stormfasta när de lämnas som hänsyn, som gamla träd från naturskogar.

4. Om ett område ska räknas som skyddat måste det vara avgränsningsbart, vilket den generella hänsynen inte är. Just denna kritik har också riktats av Naturvårdsverket mot skogsnäringens sätt att räkna impediment som skyddad skog.⁸
5. Dessa 7,3 procent är inte bara befintlig hänsyn som har tagits (vilket Sveaskog också erkänner). Det är all hänsyn som planeras att tas för all produktiv mark i framtiden när den någon gång avverkas, alltså även i områden som nu bara består av hygge eller ungskog.

Fem procent av Sveaskogs produktiva mark utgörs av ekoparker, och avsättningar och generell hänsyn inom ekoparkerna bidrar med 2,7 procentenheter av de 20% naturvårdsmark. I ekoparkerna ska enligt Sveaskog naturvärden alltid ha företräde framför de ekonomiska värdena.⁹ Trots detta görs uppenbara ekonomiska prioriteringar i ekoparkerna, där äldre skog klassas som produktionsskog medan yngre skog avsätts istället. En illustration på detta är Ekopark Halle-Hunneberg, där Sveaskog förvaltar 4 800 ha skog, varav drygt 1 400 ha naturvårdsavsättningar. Av naturvårdsavsättningarna är nästan 600 ha under 60 år och bara drygt 300 ha är gammal skog (över 120 år), samtidigt som ca 600 ha över 100 år betraktas som produktionsskog. De har också avverkat ca 200 ha äldre skog sedan parken bildades 2004. Produktionsskogen uppgår till ca 3400 ha, dvs 70% av Sveaskogs areal. Av detta räknas 700 ha in i naturvårdsarealen som hänsyn. Detta är inget annat än ett försök att äta naturvårdskakan och låtsas att man har den kvar.

8 <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/naturvard/landmiljoer/rapport-skrivelse.pdf>

9 Sveaskog (besökt 2018-09-19). Våra ekoparker - skogslandskap med gott om plats: <https://www.sveaskog.se/miljo--och-naturvard/vara-ekoparker/>

7 <https://databas.infosoc.se/rattsfall/28491/fulltext>

Tio procentenheter (300 000 ha) av Sveaskogs 20% naturvårdsareal är så kallade frivilliga avsättningar som ligger utanför ekoparkerna och nedanför fjällnära skog, men ca 3 procentenheter av dem är reservat som är formellt skyddade och alltså inte frivilliga avsättningar. Avsättningar kan vara antingen NO (naturvård orörd) och NS (naturvård skötsel). Sveaskog har gjort bra skötsel- och restaureringsarbete i NS-områden genom åren, t ex genom frihuggning av ekar och återskapande av sumpskog.

Men tyvärr kan NS-klassningen också missbrukas för att få ut virke även om detta inte gynnar naturvärdena, genom att ett mål om att gynna lövträd går ut över andra naturvärden. Det kan antingen ske genom att en skyddsvärd skog avverkas och lövet lämnas som hänsyn på hygget, eller genom att en lövrik ungskog avsätts som NS-område, samtidigt som en tidigare avsatt gammal skyddsvärd barrskog nedklassas till produktionsskog. Se exemplet ovan med Halle-Hunneberg för ett exempel. Vi uppmanar Sveaskog att offentliggöra statistik om åldersklassningen inom deras NS- och NO-områden, eftersom det kan visa i hur hög grad yngre skog avsätts samtidigt som gammal skog avverkas.

Sveaskogs frivilliga avsättningar är utbytbara och deras totala areal konstant, vilket betyder att om Sveaskog sätter av ett nytt område, kommer ett annat avsatt område klassas om till produktionsskog istället. Omvänt så kan gammal skog klassas ner för att avverkas medan ungskog avsätts istället, som beskrivs i stycket ovan. Detta innebär att många av områdena inte är långsiktigt avsatta. De områden som inte är utbytbara är 1) naturreservat på Sveaskogs mark, som de räknar in bland de frivilliga avsättningarna, 2) vissa områden från den så kallade SNUS-skogsinventeringen, som Sveaskog ingått avtal med Länsstyrelsen om att inte avverka, och 3) nyckelbiotoper. Om

en nyckelbiotop avregistreras blir den dock utbytbar igen. Denna rapport visar alltså att inte ens de icke utbytbara områdena nödvändigtvis är långsiktigt avsatta.

Det är svårt att få siffror över hur stor areal avsättningar som har bytts ut och nedklassats till produktionsskog över åren, eftersom Sveaskog inte offentliggör den statistiken. I ett uttalande från 2014 säger dock Johan Ekenstedt, naturvårdsspecialist på Sveaskog, att 20 000 ha avsättningar har nedklassats "de senaste åren", fördelat på över 2 000 objekt.¹⁰ Samtidigt har nya områden nyckelbiotopsklassats eller avsatts, vilket är naturligt att göra när kunskapen ökar och inte tidigare kända områden inventeras. Det är dock ingen ursäkt för att klassa ner områden med höga naturvärden. Vi vet inte hur många hektar avsättningar som har bytts ut sedan 2014. Ett problem är att Sveaskog inte redovisar några naturvärdesbedömningar för nedklassade skogar, även när ideell naturvård gör inventeringar som visar att de har höga naturvärden. Kanske tål deras bedömningar inte granskning.

Det är inte bara Sveaskog som omklassar frivilliga avsättningar i stor skala. En studie från SLU jämförde Bergvik Skogs frivilliga avsättningar 2005 och 2014, och visade att under den tiden hade 17,5 procent av dem klassats om, varav det mesta återgått till produktion.¹¹ Att frivilliga avsättningar generellt bara är bevarade med begränsad varaktighet är också något Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen fastslår.¹² I vissa fall har frivilliga avsättningar med ringa naturvärden byts ut mot avsättningar med högre, vilket kan tyckas legitimt. Men många frivilliga avsättningar med höga natur-

¹⁰ "Sveaskog försvarar sitt skogsbruk", Norrbotens-kuriren 2014-03-19

¹¹ <https://stud.epsilon.slu.se/7153/>

¹² <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/naturvard/landmiljoer/rapport-skrivelse.pdf>

värden har tyvärr istället återgått till produktion av virke. Naturvårdsverket konstaterar också att frivilliga avsättningar allt oftare blivit föremål för försäljning till aktörer som inte är FSC-certifierade, varpå de avverkningsanmäls, vilket visar att långsiktigheten i bevarande-formen inte är tryggad på ett sådant sätt att skogen kan anses vara skyddad.¹³

Sedan januari 2015 har Sveaskog avregistrerat 2 200 hektar nyckelbiotoper (varav 200 ha istället blivit naturreservat). Enligt Sveaskog genomför de en kvalitetssäkring där de avregistrerar nyckelbiotoper som inte håller måttet. Men Sveaskog har redan genomfört en kvalitetssäkring av nyckelbiotoper som pågick fram till 2012¹⁴, där de dessutom tog in extern expertis (enligt en före detta anställd). Man kan också fråga sig varför ett vinstdrivande företag från början skulle registrera nyckelbiotoper som inte verkligen hade höga naturvärden. Så varför behöver de gå igenom nyckelbiotoperna igen? En hypotes är att de behöver virke.

Hur ser då dessa avregistrerade nyckelbiotoper ut?

Inventerare från Skydda Skogen (Elin Götmark och Helena Björnström) har inventerat åtta avregistrerade nyckelbiotoper i västra Hälsingland, varav vi bedömer att de flesta fortfarande är nyckelbiotoper. Vidare ligger ett antal avregistrerade nyckelbiotoper i kända områden som tidigare inventerats av Länsstyrelsen och bedömts ha höga naturvärden. Ytterligare ett antal områden har tidigare inventerats av

¹³ Naturvårdsverkets brev till Skogsindustrierna med anledning av hemsidan skyddadskog.se (ärendenummer NV-09512-12).

¹⁴ Se t ex sidan 4 i Forum Sveaskog från 2012: <https://www.sveaskog.se/globalassets/trycksaker/forum-sveaskog/2012/forum-sveaskog-1-2012.pdf>

andra aktörer som Naturskyddsföreningen eller Fältbiologerna. Samtliga dessa har höga naturvärden.

Sammanfattningsvis ser vi att Sveaskog inte har kompetens eller vilja att respektera nyckelbiotoper. I ett vidare perspektiv är detta en del i ett större problem där Sveaskog prioriterar virkesproduktion framför naturvård, vilket hotar våra demokratiskt beslutade miljömål och internationella åtaganden. Eftersom Sveaskog är ett statligt bolag är det ytterst upp till staten att garantera att de statligt ägda skogarna förvaltas på ett sätt som inte utarmar vårt gemensamma naturarv.

Staten har också ansvar på ett annat sätt. I exemplen nedan ser vi fall där Skogsstyrelsen vägrar åka ut och nyckelbiotopsklassa områden med mycket höga naturvärden, trots många fynd av hotade arter. Samtidigt har de inga problem med att följa med ett bolag ut och avregistrera en nyckelbiotop - dessutom saknas underlag för bedömningen i detta fall (se mer information om Björnbergshuvudet på sidan 29). Skogsstyrelsen måste ta till vara miljöns intressen och inte bara produktionens!

Den nationella rödlistan på följande sidor är en bedömning av arters risk att dö ut i Sverige och kategoriseras enligt följande: Nära hotad (NT), Sårbar (VU), Starkt hotad (EN), Akut hotad (CR) eller Nationellt utdöd (RE). En signalart (S) indikerar att naturvärden finns i området. Om arten finns med i EU:s Art- och habitatdirektiv eller Fågeldirektivet indikeras det med "EU" i artlistorna.)

Gällsjöberget- Högvedsberget

Söder om Lillskog, Hälsingland. Tre avregistrerade nyckelbiotoper på 13,5 ha, 10,2 ha och 2 ha. Den andra är delvis avverkad - vi hittar ingen avverkningsanmälan för denna, och hygget är uppenbarligen äldre än avregistreringen av nyckelbiotopen. Det finns också en utsnittslad angränsande avverkningsanmälan öster om de avregistrerade nyckelbiotoperna (A 31232-2016, 3,2 ha). Det finns ett relativt intakt skogsområde på Gällsjöberget, bestående av de tre före detta nyckelbiotoperna som är inbäddade i frivilliga avsättningar (ej nyckelbiotoper, se skyddadskog.se). Delar av bergets sluttningar är också hyggen. Troligtvis finns det fler avverkningsplaner i detta område.

Skogen är mestadels talldominerad brandpåverkad naturskog med inslag av gran, björk, sälg, och asp, i småblockig terräng. Stubbar efter

dimensionsavverkning förekommer i området men avtar efterhand mer mot toppen av berget. Självgallring pågår och spår av mindre mörkborre syns på torrträden, ett viktigt ekologiskt inslag i en tallnaturskog. På marken finns rikligt med silverlågor av tall, även silverhögstubbar, många med kolad yta. Ved i flera olika nedbrytningsstadier är ett tydligt inslag i skogen. Beståndsåldern på tallarna varierar mellan 120-140 år med överståndare på minst 180 år, enstaka äldre. Längre upp på berget finns ett magert lavrikt hållmarksområde och här är beståndsåldern högre och flera tallar har brandljud. Även en gammal björk med brandljud påträffades. I bergets sydsluttning finns en lövbränna, ett mycket asprikt område, vilket är en naturtyp som sällan påträffas i dagens skogslandskap. I en ravin i sydvästra delen (avregistrerad nyckelbiotop nr 3) är det fuktigare, med mycket asp, sälg, björk och gran och rikligt med lågor. I anslutning till avverkningen uppe på berget i den andra nyckelbiotopen finns gott om nyligen stormfällda lågor av tall.

ARTFYND:

gräddporing	VU
gränsticka	NT
nordtagging	NT
tallticka	NT
ullticka	NT
vedticka	S
rosettgelélav	EN
blanksvart spiklav	NT
blågrå svartspik	NT
liten spiklav	NT
lunglav	NT
varglav	NT
dvärgbägarlav	NT
garnlav	NT
kolflarnlav	NT
mörk kolflarnlav	NT
vedflamlav	NT
vedskivlav	NT
violettblå tagellav	NT
kortskaftad ärgspik	NT
bårdlav	S
korallblylav	S
skinnlav	S
gulnål	S
vedtrappmossa	NT
vedtrappmossa	NT
vedsäckmossa	NT
mörk husmossa	S
knärot	NT
nattviol	S
mindre mörkborre	S
orre (spillning)	EU
tjäder (spillning)	EU

Totalt: 1 EN, 1 VU, 21 NT, 7 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

Stiftgelélav (NT), gräddporing (VU), ullticka (NT) och varglav (NT).

Bondskogskilen södra

Norr om Lillskog, Hälsingland. Avregistrerad nyckelbiotop på 6,8 ha.

Grandominerad naturskog omgiven av myr, contortaplantage och skogsbilväg. Det finns en källa med en bäck som rinner genom området, där det växer mikroskapania (EN)! Mycket fina sumpskogsområden med mestadels gran och björk, som omges av lunglavsrika gamla sälgar med rika populationer av lunglav. Flerskiktad skog med stor diameterspridning. Grov äldre asp förekommer. Gott om stående och liggande död ved, med rik vedsvampsfunga. Gamla senvuxna granar draperade med olika hänglavar. Ringhack av tretåig hackspett.

Bitvis örtrikt med nycklar *Dactylorhiza* sp, liljekonvalj, hultbräken och ormbär, samt enbuskar – kanske har delar av området varit skogsbeete? Diverse stamskador på gran talar också för detta.

ARTFYND:

sprickporing	VU
stor aspticka	NT
ullticka	NT
doftskinn	NT
gammelgransskål	NT
granticka	NT
vedticka	S
stiftgelélav	NT
dvärgbägarlav	NT
garnlav	NT
kolflarnlav	NT
mörk kolflarnlav	NT
vedskivlav	NT
liten spiklav	NT
lunglav	NT
violettgå tagellav	NT
vitgrynig nållav	NT
kortskaftad ärgspik	NT
rostfläck	S
skinnlav	S
korallblylav	S
kattfotslav	S
gammelgranslav	S
bårdlav	S
gulnål	S
gytterlav	S
mikroskapania	EN
vedtrappmossa	NT
bollvitmossa	S
mörk husmossa	S
källpraktmossa	S
korallrot	S
repestar	S
spindelblomster	S
torta	S
bronsbjon (gnag)	S

Totalt: 1 VU, 17 NT, 17 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

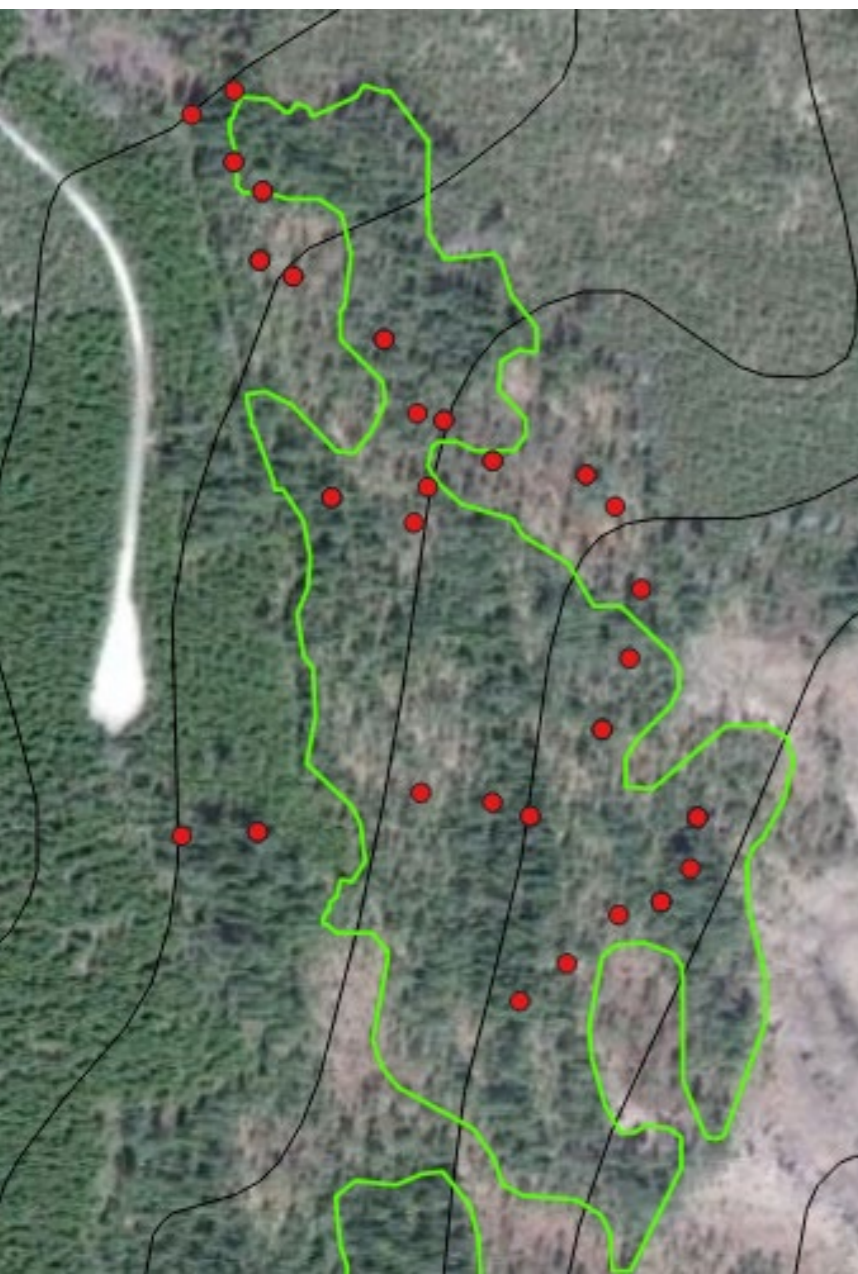

Sprickporing (VU), lunglav med apotecier (NT), doftskinn (NT) och garnlav med apotecier (NT).

Bondskogskilen norra

Norr om Lillskog, Hälsingland. Avregistrerad nyckelbiotop på 5,8 ha, precis norr om den förra.

Området utgörs till stor del av impediment, med ett högre liggande stråk av barrblandskog med blåbärsrisvegetation. Gott om senvuxna granar rikligt draperade med olika hänglavar. De tallbevuxna myrarna har gott om solexponerade torrakor med rika populationer av knappnåls-lavar och i myrkanterna står äldre träd. Bitvis finns det gott om enbuskar och granar med skador, vilket kan tyda på gammal betesmark. Förekomst av sälg.

ARTFYND:

gammelgransskål	NT
tallticka	NT
vedflamlav	NT
violettgå tagellav	NT
blanksvart spiklav	NT
blågrå svartspik	NT
garnlav	NT
kortskaftad ärgspik	NT
liten spiklav	NT
lunglav	NT
mörk kolflarnlav	NT
stuplav	S
korallblylav	S
gammelgranslav	S
gulnål	S
spindelblomster	S
korallrot	S

Totalt: 11 NT, 6 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

Tallticka (NT), blågrå svartspik (NT), vedflamlav (NT) och kortskaftad ärgspik (NT).

Norr om Nedre Lysstjärnen

Nordost om Lillskog, Hälsingland. Avregistrerad nyckelbiotop på 4,5 ha. Området gränsar till hyggen och ungskog och till myrkanten på en sjö i söder. Fin flerskiktad gran- och björksumpskog med stor diameterspridning och riklig förekomst av död ved av flera trädslag i olika nedbrytningsstadier, både stående och liggande. I skogen påträffas en del sälj och rönn. En liten bäck rinner genom området och flera träd står på sockel. I utkanten av området finns rejäla körskador i känslig sumpmark, mot ett område med flera stormfällan där det är underröjt och snitslat för skogsbruksåtgärder.

ARTFYND:

doftskinn	NT
gammelgransskål	NT
gränsticka	NT
stjärntagging	NT
ullticka	NT
vedticka	S
brunpudrad nållav	NT
garnlav	NT
lunglav	NT
violettgå tagellav	NT
gulnål	S
kattfotslav	S
korallblylav	S
gammelgranslav	S
bårdlav	S
stuplav	S
barkkornlav	S
mörk husmossa	S
spädstarr	S
repestarr	S
spindelblomster	S
korallrot	S
ögonpyrola	S

Totalt: 9 NT, 14 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

Doftskinn (NT), gränsticka (NT), barkkornlav (S) och ögonpyrola (S).

Slåttkölsmyran

Ost-nordost om Los, precis norr om väg 310. Avregistrerad nyckelbiotop på 15,9 ha. Långsmalt område längs en bäck, omgivet av myr. En skogsbilväg går genom norra delen av skogen. Området domineras av gran- och björksumpskog, med inslag av tall. Här finns träd i olika åldrar och de äldre grovbarkiga granarna är över 180 år, troligtvis mer än så. Senvuxna granar och rikligt med stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier liggande död ved i olika nedbrytningsstadier sätter prägel på beståndet. Här finns många förrotade träd, tecken på ett rikt fågelliv och spår av flera insekter i kategorin naturvårdsarter.

ARTFYND:

sprickporing	VU
doftskinn	NT
gammelgransskål	NT
granticka	NT
vedticka	S
brunpudrad nållav	NT
violettblå tagellav	NT
vitgrynig nållav	NT
blågrå svartspik	NT
blanksvart spiklav	NT
garnlav	NT
kortskaftad ärgspik	NT
liten spiklav	NT
vedskivlav	NT
skuggblåslav	S
barkkornlav	S
gulnål	S
mörk husmossa	S
källpraktmossa	S
korallrot	S
spindelblomster	S
insektsgnag:	
jättesvampmal	NT
vågbandad barkbock	S
bronsjon	S
kungsfågel	VU
tjäder (spillning)	EU

Totalt: 2 VU, 14 NT, 9 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

Granticka (NT), brunpudrad nållav (NT), gnag av jättesvampmal (NT) och bronsjon (S).

Vandelån

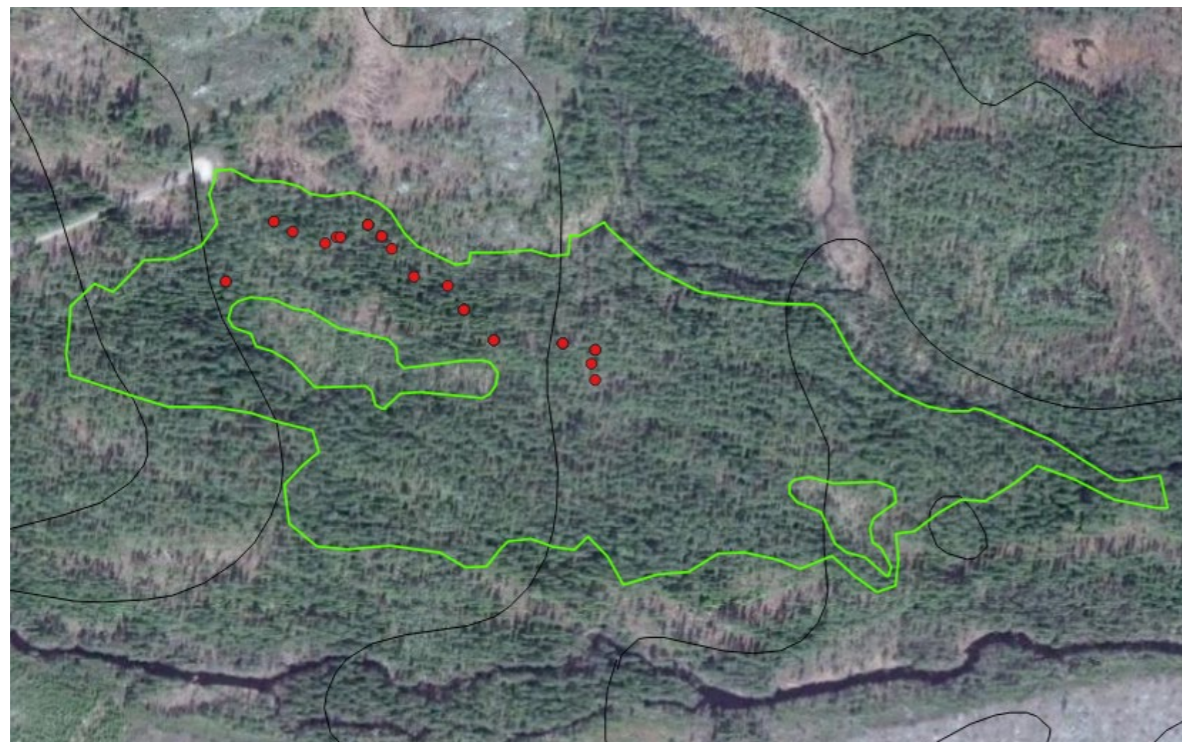
Väster om Gårdsjön, väster om Korskrogen, Hälsingland. Avregistrerad och avverkningsanmäld nyckelbiotop på 9,3 ha (A 20866-2018).

Talldominerad naturskog med inslag av gran som mest är koncentrerad till västra delen. Området gränsar till en myr på ena sidan och en avverkning av fin före detta naturskog på andra sidan, vilket syns på hyggesresterna. I skogen finns spår av dimensionsavverkning från 1800-talets slut. Äldsta tallarna är ca 180 år, med gott om garnlav på stammarna. Tyvärr är stormfällda träd uttagna för några år sedan (det är oklart om detta skedde innan eller efter avregistreringen av nyckelbiotopen), vilket sänker naturvärdet i förhållande till om de hade lämnats kvar. Gammal silverved med brandspår finns. I de fuktigare delarna finns gammal senvuxen gran. Tjäderobservation i form av höna med kull och gott om tjäderspillning.

ARTFYND:

gammelgranskål	NT
violettgrå tagellav	NT
vitgrynig nållav	NT
dvärgbägarlav	NT
kolflarnlav	NT
mörk kolflarnlav	NT
vedflamlav	NT
vedskivlav	NT
blanksvart spiklav	NT
blågrå svartspik	NT
kortskaftad ärgspik	NT
garnlav	NT
liten spiklav	NT
lunglav	NT
bollvitmossa	S
tjäder med kull	EU

Totalt: 14 NT, 1 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

Bollvitmossa (S), dvärgbägarlav (NT), vedskivlav (NT) och blanksvart spiklav (NT).

Blistermyran öst

Nordost om Lillskog, Hälsingland. Avregistrerad nyckelbiotop på 1,4 ha.

Gransumpskog med inslag av björk, rönn och sälg, med ett hygge på ena sidan och en ung gallrad tallskog på andra sidan. Flerskiktad skog med stor diameterspridning och gott om äldre, senvuxna granar och träd på sockel. Död ved förekommer framför allt i form av stående döda träd.

ARTFYND:

gammelgransskål	NT
violettgrå tagellav	NT
läderlappsav (på rönn)	NT
lunglav (på rönn)	NT
garnlav	NT
vitgrynig nållav	NT
luddlav	S
stuplav	S
korallblylav (på rönn)	S
kattfotslav	S
mörk husmossa	S
spindelblomster	S

Totalt: 6 NT, 6 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

Violettgrå tagellav (NT), mörk husmossa (S), kattfotslav (S) och gammelgransskål (NT).

Selingen

Ost-nordost om Los, precis norr om väg 310, Hälsingland. Avregistrerad nyckelbiotop på 4,3 ha.

Långsmalt område på en ås, med ungskog på västra sidan och myr på östra, gränisar till sjö på norrsidan. Området har tallhistorik, med stora dimensionsstubbar och flera tallågor, men är nu barrblandskog med god diameterspridning och det finns inslag av sälg och asp. Garnlav växer på både tallarna och granarna och på flera ställen påträffades den rödlistade orkidén knärot, båda arterna tyder på lång skoglig kontinuitet. Kanteffekten syns tydligt mot ungskogen i form av många stormfällen då detta blivit ett utsatt klimatläge längs åsryggen. Området domineras av stora block med fina lodytor.

ARTFYND:

gammelgransskål	NT
blågrå svartspik	NT
garnlav	NT
kolflarnlav	NT
mörk kolflarnlav	NT
lunglav	NT
skrovellav	NT
vedflarnlav	NT
vedskivlav	NT
violettblå tagellav	NT
skuggblåslav	S
stuplav	S
luddlav	S
bårdlav	S
gulnål	S
knärot	NT
tjäder (tupp)	EU

Totalt: 11 NT, 5 S

BILDER FRÅN SKOGEN

ARTBILDER

Knärot (NT), skuggblåslav (S), luddlav (S) tillsammans med skrovellav (NT) samt bårdlav (S).

Stor-Tjäderberget öst

SO om Lycksele, på Stor-Tjäderberget, avregistrerad nyckelbiotop på 9,4 ha.

Detta är (delar av) objekt nr 48 (Stor-Tjäderberget Öst) i rapporten "Skogar med höga naturvärden i Västerbottens län" (2017) från Länsstyrelsen.

Länsstyrelsens bedömning: "Naturvärdena i Stor-Tjäderberget öst är starkt kopplade till brandhistorik och det stora inslaget av lövträd. Här finns också partier med grannaturskog och äldre hällmarkstallskog. Trots att mängden död barrved är sparsam innehåller området gott om naturvärdeshöjande strukturer i form av ett rikt lövinslag, mycket gamla tallar och död lövved. Området gränsar också mot ett större hänsynsområde, Stor-Tjäderberget, vilket höjer värdet. Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden kan skadas påtagligt av skogsbruk och annan exploatering."

LÄNSSTYRELSENS ARTFYND:

doftticka	VU
gammelgransskål	NT
stor aspticka	NT
rävticka	S
garnlav	NT
kolfarnlav	NT
lunglav	NT
skrovellav	NT
violettagrå tagellav	NT
stupilav	S
bårdlav	S
luddlav	S
skinnlav	S
torta	S
aspbarknagare	NT
aspvednagare	S

Totalt: 1 VU, 8 NT, 7 S

Abmoberget norr

N delen av Abmoberget, S om Sorsele, avregistrerad nyckelbiotop på 82,2 ha.

Området ligger mitt i objekt nr 113 (Abmoberget) i rapporten "Skogar med höga naturvärden i Västerbottens län" (2017) från Länsstyrelsen. Området är inte längre med på skyddadskog.se som en frivillig avsättning. Enligt Skogsstyrelsen kvalitetsäkrades avregistreringen av nyckelbiotopen i ett fältbesök tillsammans med Sveaskog (se bilaga 1), men Skogsstyrelsen har ingen dokumentation av besöket trots att sådan dokumentation ska finnas.

Länsstyrelsens bedömning (gäller hela Abmoberget): "Abmoberget är ett stort, sammanhållet område med mycket höga värden knutna till områdets storlek, ringa påverkan av skogsbruk och naturskogsstrukturer som brandpräglade miljöer, gamla träd, död ved och opåverkade sumpskogar. Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden kan skadas påtagligt av skogsbruk och annan exploatering."

Abmoberget är även inventerat i flera omgångar av Naturskyddsföreningen i Västerbottens län, se utförlig rapport av Patrik Nygren och Lill Eilertsen. Från denna rapport:

"Abmoberget är ett stort bergsmassiv i inlandet, beläget mellan samhällena Blattnicksele och Sorsele i Västerbotten. Från Abmoträsket i norr t.o.m. Lillberget i söder finns ett hela 1 896 hektar stort område med naturskog med inslag av myr, små tjärnar och subalpin terräng. Området börjar 350 meter över havet och Abmobergets topp ligger på 668 meters höjd. Både väster, öster och söder om det avgränsade området är mycket stora arealer kalhuggna, och nya hyggen planeras fortfarande av markägaren Sveaskog. Områdets skogar är opåverkade av modernt skogsbruk och delar av området är att betrakta som urskog. Många gamla träd förekommer och den äldsta tallen som provborrats var 420 år och den äldsta granen 497 år! I de bördigaste delarna förekommer många jättegtranar som mäter uppemot 70 cm i diameter i brösthöjd!

Hela 29 st olika rödlistade arter (d.v.s. arter som hotas eller missgynnas av skogsbruk) förekommer i området, bl.a. rika förekomster av hotade arter som doftticka och gräddporing. Både kungsörn, lavskrika och tretåig hackspett, samtliga rödlistade, häckar i området. Abmobergets vildmark saknar skogsbilvägar och innehåller flera olika skogstyper, från högproduktiva skogar till subalpin skog, plus myrar, bäckar och skogstjärnar. Detta område är att betrakta som en av de allra sista stora sammanhängande vildmarkerna som finns kvar i Västerbotten nedanför fjällskogarna. I södra delen ingår en mindre areal med ungsogkar.

Bedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 1. Bör skyddas som naturreservat."

NATURSKYDDSFÖRENINGENS OCH LÄNSSTYRELSENS ARTFYND (gäller hela Abmoberget):

doftticka	VU (många fynd)
lappticka	VU
lakritsmusseron	VU
rynkskinn	VU
fläckporing	VU
gräddporing	VU (allmän!)
ostticka	VU
gammelgransskål	NT (allmän)
stjärntagging	NT
granticka	NT
doftskinn	NT
harticka	NT
stor aspticka	NT
gränsticka	NT
rosenticka	NT (många fynd)
ullticka	NT
tallticka	NT
kötticka	NT
koralltaggsvamp	NT
nordtagging	NT
trädticka	S
dropptaggsvamp	S
blodticka	S
vedticka	S
björkeldticka	
dvärgbägarlav	NT
lunglav (fertil)	NT
(sälg, asp, björk, gran!)	
skrovellav	NT
knottrig blåslav	NT
garnlav	NT
rynkgig gelélav,	
troligen stiftgelélav	NT
korallblylav	S
stupilav	S
bårdlav	S
luddlav	S
skinnlav	S
skuggblåslav	S
knärot	NT
lappranunkel	fridlyst
nordisk stormhatt	S
spindelblomster	S
torta	S
ögonpyrola	S
tornseglare	VU
bivråk	NT, EU
kungsörn	NT, EU
(häckning 2015)	
fjällvråk	NT
tretåig hackspett	NT, EU
tjäder	EU
hökuggla	
järpe	
lavskrika	

Totalt: 7 VU, 24 NT, 18 S

Skravelliden

SV om Blattniksele, avregistrerad nyckelbiotop på 51,5 ha. Detta område inventerades av Fältbiologerna 2016, se rapporten "Inventering av åtta naturskogar i Västerbottens inland".¹⁵

Fältbiologernas bedömning:

"Området har delats upp i två zoner. Zon A: Blandskog i sluttning med högt lövinslag (lövbränna) och därav högt naturvärde. Området bör bevaras.

Gran och talldominerat, andelen tall ökar med altituden. Rikligt med asp och björk. Flerskiktat men de äldsta träden saknas. En del lågor och torrakor. Flera stubbar med brandspår samt rikt med unga lövträd tyder på lövbränna. Sluttningen i nordostlig riktning. Markvegetationen är blåbärsdominerad. Avsaknad av avverkningstubbar. Särskilt intressanta arter vi fann i detta område var lappticka, lunglav samt skinnlav. Området är redan idag nyckelbiotopsklassat.

Zon B: Barrskog med höga naturvärden gränsar i norr till ett stort hygge som inte bör bli större... Området bör således bevaras.

Gran och talldominerad skog med inslag av gamla aspar. Den norra delen av denna zon är flerskiktad men de äldsta träden saknas medan den södra delen upp mot höjden bestod mest av ungskog. Mängden död ved minskade upp mot toppen på höjden. Området sluttar lätt, dels norr- och dels västerut. Markvegetationen domineras av blåbär och kråkbär. På höjden rikligt med avverkningsspår medans de saknades i den norra delen av området. På gamla aspar fann vi arterna stor aspticka och krushättemossa. Den senare utgör förmodligen Sveriges nordligaste fynd av denna signalart. I norra änden gränsar området till ett nytt stort hygge. Utöver detta finns några närliggande hyggen samt avverkningsskogsområden.

¹⁵ <https://drive.google.com/file/d/16L30kI19zQ96ZautenUnXiH9PhfK32gB/view>

Skulle dessa avverkas så skulle det innebära ett sammanhängande hygge på 170 ha som dessutom bara har ett smalt stråk med skog till ett hygge på ytterligare 60 ha."

FÄLTBIOLOGERNAS ARTFYND:

lappticka	VU
stor aspticka	NT
garnlav	NT
kolflarnlav	NT
lunglav	NT
skrovellav	NT
bårdlav	S
luddlav	S
skinnlav	S
krushättemossa	S
(anmärkningsvärt långt norrut!)	
vedflikmossa	NT
kungsfågel	VU
tretåig hackspett	NT, EU

Totalt: 2 VU, 7 NT, 4 S

Njuöniesvarrie

På berget Njuöniesvarrie, Sorsele. Inventerat och uppmärksammat av Naturskyddsföreningen i Sorsele.

Detta ärende handlar inte direkt om avregistrering av nyckelbiotoper, men tas med ändå eftersom det visar två exempel på dålig hantering av nyckelbiotoper. Här har Sveaskog dels en nyckelbiotop som består av granskog, men som är registrerad och beskriven som "tallskog 118 år".

Men Sveaskog har dessutom avverkningsanmält ett område på samma berg, där Naturskyddsföreningen i Sorsele funnit över 40 signalarter varav 25 rödlistade. Sveaskog anser dock inte att området har höga naturvärden, och Skogsstyrelsen vägrar att åka ut och göra en nyckelbiotopsinventering av området trots de höga naturvärdena.

Åbyälven

Vid Åbyälven (7273285, 1702685), ca 1 ha. Detta är en nyckelbiotop som avregistrerades tidigare än de andra skogarna i rapporten, inventerad 2014-07-22 av Steve Daurer.

Steve Daurers bedömning:

"Den till produktionsskog nedklassade naturvårdsskogen utgörs av en liten urskogsrest om drygt 1 hektar som är belägen i strandläge vid skogsälven Åbyälven. Det är överlag tallurskog och delvis barrblandurskog. Beståndsåldern är ca. 280 år. Urskogstallarna är mycket senvuxna på den blockiga lavmarken. I de fläckar med barrblandskog är marken lite frodigare och vegetationstypen utgörs där av ristyp med blåbär och lingon. Det är gott om död ved men friluftsfolket gör tydlig åverkan, genom att torrträd kapas och att den döda veden eldas upp i detta lilla gammelskogsområde vid den populära och fiskrika Åbyälven. På liggande död ved noterades bland annat den mycket sällsynta och exklusiva samt rödlistade vedsvampen urskogsticka och i barken av en död gammeltall noterades spår efter den rödlistade och sällsynta vedinsekten reliktbodyck."

ARTFYND FRÅN NATURSKYDDSFÖRENINGEN I SORSELE:

urskogsporing	EN
dofticka	VU
fläckporing	VU
gräddporing	VU
rynkskinn	VU
taigaskinn	VU
doftskinn	NT
gammelgranskål	NT
granticka	NT
gränsticka	NT
nordtagging	NT
rosenticka	NT
ullticka	NT
blågrå svartspik	NT
dvärgbägarlav	NT
knottrig blåslav	NT
kolflarnlav	NT
mörk kolflarnlav	NT
vedskivlav	NT
violettrå tagellav	NT
garnlav	NT
skrovellav	NT
vedtrappmossa	NT
spillkråka	NT, EU
tretåig hackspett	NT, EU

Totalt: 1 EN, 5 VU, 19 NT

STEVE DAURERS ARTFYND:

urskogsticka	EN
gammelgranskål	NT
dvärgbägarlav	NT
knottrig blåslav	NT
garnlav	NT
reliktbodyck	NT
tornseglare	VU

Totalt: 1 EN, 1 VU, 5 NT

Björnbergshuvudet

Norrbottnen, mellan Harads och Käbdalis.
Närmsta by är Björklund.

Här har Sveaskog gjort en avverkningsanmälan för att göra en skogsbilväg genom en nyckelbiotop, och därefter avregistrerat nyckelbiotopen. Efter att bland annat Erland Lindblad uppmärksammade detta har sedan Skogsstyrelsen besökt området och därefter åter registrerat området som nyckelbiotop. Se avverkningsanmälan A 39970-2017.

Till vänster är området innan 2017-09-25, med den planerade vägen genom nyckelbiotopen.
Till höger är området den 2017-10-07, med nya nyckelbiotoper daterade 2017-09-25.

Miljöbilder, med snitsling för avverkning, från delen som sedan 2017-09-25 inte längre bedömdes som nyckelbiotop.

Gillenäs

Raslångens ekopark, avregistrerad nyckelbiotop på 4,8 ha, inventerad av Erland Lindblad.

Tall- och granbevuxen myrmark runtom en göl. Södra delen är mycket blöt vilket får till följd att träd som växer upp dör av efter hand och efterlämnar mycket död ved. Långfliksmossa förekommer rikligt och även kornknutmossa (NT) på flera platser. Området omges av slätter ner mot myren och i kanten av nyckelbiotopen växer det asp, björk, en del bok och ek. Gran dominerar på de avverkningsanmälda markerna intill den borttagna nyckelbiotopen.

ARTFYND:

barkticka	S
kornknutmossa	NT
blåmossa	S
långfliksmossa	S
västlig hakmossa	S
jättesvampmal	NT
granbarkgnagare	S
spillkråka	NT, EU

Totalt: 3 NT, 5 S

Miljöbilder från den avregistrerade nyckelbiotopen.

Gnag från granbarkgnagare och jättesvampmal. Foton: Erland Lindblad.

Fångnesberget

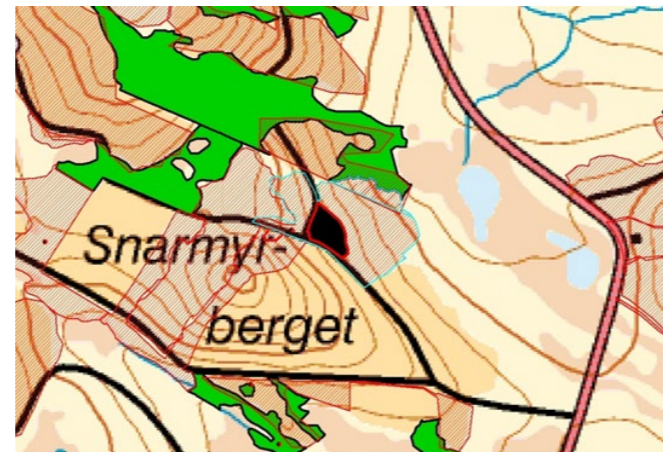
Avregistrerad och avverkningsanmäld nyckelbiotop vid Fångnesberget, ca 1 mil NO om Gunnarsbyn i Bodens kommun, totalt 4,7 hektar. Delar i anslutning till det avverkningsanmälda skogsområdet utgörs av äldre grandominerad översilningsskog som påverkas av framsilande grundvatten. Det finns även ett visst lövinslag i skogen. I den avverkningsanmälda skogen har Sveaskog rapporterat in 6 fynd av lunglav (NT) till Artportalen. Den är dock inte inventerad av ideell naturvård.

Kartbild över avverkningsanmäld f.d. nyckelbiotop vid Fångnesberget. Avverkningsanmälningarna är blåstreckade och den avregistrerade nyckelbiotopen är svartmarkerad.

Snarmyrberget

Avregistrerad och avverkningsanmäld nyckelbiotop vid Snarmyrberget, ca 2 mil öster om Moskosel i Arvidsjaur kommun. Totalt har Sveaskog avverkningsanmält 9,3 ha varav ca 2,3 ha berör den f.d. nyckelbiotopen. Sveaskog har i det hela avverkningsanmälda skogsområdet rapporterat in över 50 fynd av rödlistade arter på Artportalen. Trots den gedigna artlistan avregistrerades nyckelbiotopen av Sveaskog och avverkningsanmäldes.

Sveaskog planerar att avverka den numera avregistrerade nyckelbiotopen vid Snarmyrberget (svartmarkerad). Det avverkningsanmälda skogsområdet omges av en blå linje.

SVEASKOGS ARTFYND:

dofticka (fyra fynd!)	VU
violmussling	NT
rosenticka	NT
ullticka	NT
rävticka	S
lunglav	NT
skrovellav	NT
garnlav	NT
stuplav	S

Finntjärnliden

Avregistrerad och avverkningsanmäld nyckelbiotop vid Finntjärnliden, drygt 2 mil SV om Älvsbyn i Älvsbyns kommun. Hela den f.d. nyckelbiotopen är totalt 8,7 ha och avverkningsanmälan omfattar ca 7 ha. Detta område har inte inventerats av ideell naturvård. Strax norr om den avverkningsanmälda f.d. nyckelbiotopen har 4 olika artfynd gjorts av rosenticka (NT; 2 fynd), violmussling (NT) och knottrig blåslav (NT) enligt Artportalen.

Sveaskog planerar att avverka den numera avregistrerade nyckelbiotopen vid Finntjärnliden (svartmarkerad). Det avverkningsanmälda skogsområdet omges av en blå linje.

Vi vill avslutningsvis tacka:

Elin Götmark och Helena Björnström som har inventerat de åtta första områdena i Hälsingland. Samt de som har inventerat de övriga områdena: Länsstyrelsen i Västerbotten, Naturskyddsföreningen i Sorsele, Naturskyddsföreningen i Västerbotten, Fältbiologerna, Erland Lindblad och Steve Daurer.

GREENPEACE

**SKYDDA
SKOGEN**